

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН
УІЕСР**

вул. Горіхуватський шлях, 15, Київ, 03041, тел. 0 (44) 290 40 45,
e-mail: sops@sops.gov.ua, web: sops.gov.ua,
код ЄДРПОУ: 00488332

Н А К А З

«22» травня 2026 року

Київ

№ 185-ОД

Про затвердження Правил поводження з офіційними, дослідними зразками сортів рослин та врожаєм, отриманим з дослідних ділянок, в Українському інституті експертизи сортів рослин

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», Порядку проведення кваліфікаційної експертизи сорту, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 05.07.2023 № 1344 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21.07.2025 за № 1244/40300, Порядку проведення дореєстраційного сортовивчення, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16.11.2023 № 1981, Порядку встановлення збереженості характеристик сорту рослин, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 11.12.2024 № 4290 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.01.2025 за № 122/42528, Порядку підтвердження сортових якостей насіння ділянковим (грунтовим) та/або лабораторним сортовим контролем, затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 30.04.2024 № 1343 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.05.2024 за № 744/42089, Методики проведення кваліфікаційної (технічної) експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні (ПСП) (Загальна частина)

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила поводження з офіційними, дослідними зразками сортів рослин та врожаєм, отриманим з дослідних ділянок, в Українському інституті експертизи сортів рослин (далі – Правила), що додаються.

2. Керівникам філій УІЕСР забезпечити дотримання вимог затверджених Правил та призначити відповідальних фахівців за ведення Журналу обліку.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Українського інституту експертизи сортів рослин від 26.05.2022 № 32-в ОД «Про затвердження Інструкції зі знеособлення та утилізації дослідних зразків посадкового матеріалу та врожаю, отриманого з дослідних ділянок».

4. Відділу експертизи на відмінність, однорідність та стабільність сортів рослин (Таганцова М. М.), відділу експертизи на придатність до поширення сортів рослин (Хоменко Т. М.), лабораторії показників якості сортів рослин (Кирильчук А. М.) забезпечувати постійну координацію та контроль списання, знеособлення, утилізації дослідних зразків та врожаю, отриманого з дослідних ділянок.

5. Відділу кадрів і діловодства (Ткачук І. М.) довести наказ до відома заступників директора, керівників структурних підрозділів УІЕСР та філій УІЕСР засобами автоматизованої системи контролю обігу документів (АСКОД).

6. Відділу науково-організаційної роботи (Ковальчук Є. С.) забезпечити розміщення наказу на вебсайті УІЕСР.

7. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника директора Гринів С. М.

Директор

підпис наявний

Сергій МЕЛЬНИК

ПРАВИЛА

поводження з офіційними, дослідними зразками сортів рослин та врожаєм, отриманим з дослідних ділянок, в Українському інституті експертизи сортів рослин

I. Загальні положення

1.1. Ці Правила визначають єдині організаційні, облікові та контрольні засади поведження з офіційними та дослідними зразками насіння і садивного матеріалу сортів рослин (далі – зразки), а також врожаєм, отриманим з дослідних ділянок, в Українському інституті експертизи сортів рослин (далі – УІЕСР) та його філіях.

1.2. Дія цих Правил поширюється на правовідносини та внутрішні організаційні процедури, пов'язані з прийманням, перевіркою, реєстрацією, обліком, маркуванням, фасуванням, зберіганням, використанням, переміщенням, передачею, поверненням, знеособленням, списанням та утилізацією зразків у процесі:

- проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність (далі – ВОС);
- проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні (далі – ПСП);
- перевірки збереженості характеристик сорту рослин;
- здійснення ділянкового (грунтового) та/або лабораторного сортового контролю;
- проведення дореєстраційного та післяреєстраційного сортовивчення;
- виконання науково-дослідних робіт та інших досліджень, що проводяться УІЕСР у межах його повноважень;
- довготривалого зберігання офіційних зразків;
- короткотривалого зберігання зразків;
- поведження з батьківськими компонентами сортів рослин;
- обліку, знеособлення, списання та утилізації врожаю, отриманого з дослідних ділянок.

1.3. Ці Правила є внутрішнім організаційно-розпорядчим документом УІЕСР та є обов'язковими для виконання структурними підрозділами УІЕСР, його філіями, посадовими особами та іншими працівниками, залученими до роботи зі зразками.

1.4. УІЕСР та його філії під час поводження зі зразками керуються Конституцією України, законами України, актами Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами у сфері охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, Порядком проведення кваліфікаційної експертизи сорту, Порядком забезпечення офіційними та дослідними зразками посадкового матеріалу сорту, Порядком встановлення збереженості характеристик сорту рослин, цими Правилами, а також внутрішніми нормативними, методичними та організаційно-розпорядчими документами УІЕСР.

1.5. Метою цих Правил є:

- забезпечення належної ідентифікації, обліку та простежуваності зразків на всіх етапах поводження з ними;
- запобігання втраті, підміні, псуванню, пошкодженню, несанкціонованому використанню або іншому неправомірному обігу зразків;
- дотримання єдиних правил дій для структурних підрозділів УІЕСР та його філій;
- визначення повноважень, обов'язків і відповідальності посадових осіб, залучених до поводження зі зразками;
- забезпечення документального підтвердження операцій зі зразками;
- забезпечення захисту інформації щодо зразків батьківських компонентів та інших матеріалів у випадках, визначених законодавством України та внутрішніми документами УІЕСР.

1.6. Зразки використовуються виключно для цілей, визначених законодавством України, програмами досліджень, методиками, цими Правилами та іншими внутрішніми документами УІЕСР. Використання зразків для інших цілей не допускається, крім випадків, передбачених законодавством України або організаційно-розпорядчим документом УІЕСР у межах його повноважень.

1.7. Відомості про кількість, місце зберігання, рух, використання, залишки та інші операції зі зразками належать до інформації з обмеженим доступом у випадках і порядку, визначених законодавством України.

1.8. Усі операції, пов'язані з прийманням, перевіркою, реєстрацією, обліком, маркуванням, фасуванням, зберіганням, використанням, переміщенням, передачею, поверненням, знеособленням, списанням та утилізацією зразків, підлягають обов'язковому документальному оформленню.

1.9. Працівники УІЕСР та його філій, залучені до поводження зі зразками, несуть персональну відповідальність за дотримання цих Правил в межах своїх посадових обов'язків та наданих повноважень.

1.10. У разі виникнення аварій, надзвичайних ситуацій, обставин непереборної сили або інших подій, що можуть вплинути на зберігання, цілісність, якість, ідентичність або доступність зразків, відповідальні особи зобов'язані невідкладно вжити заходів для зберігання зразків, зафіксувати відповідні обставини та поінформувати керівництво відповідного структурного підрозділу, філії та/або УІЕСР.

II. Терміни та визначення

2.1. У цих Правилах терміни вживаються в такому значенні:

офіційний зразок – зразок насінневого та/або садивного матеріалу сорту рослин, наданий заявником відповідно до вимог законодавства для закладання на довготривале зберігання у сховищі довготривалого зберігання та/або польовому сховищі;

дослідний зразок – зразок насінневого та/або садивного матеріалу сорту рослин, наданий для проведення кваліфікаційної експертизи, перевірки збереженості характеристик сорту рослин, ділянкового (грунтового) та/або лабораторного сортового контролю, дореєстраційного та післяреєстраційного сортовивчення або інших досліджень, передбачених законодавством;

контрольний зразок – дослідний зразок, що надається відповідальною особою для проведення перевірки збереженості характеристик сорту рослин;

стандартний (офіційний) зразок – частина офіційного зразка сорту рослин, що використовується для порівняння з метою встановлення відповідності контрольного зразка під час встановлення збереженості характеристик сорту рослин, а також у випадках проведення ділянкового (грунтового) сортового контролю;

лабораторний дослідний зразок – визначена кількість насіння або частин рослин (вегетативних і генеративних органів) відповідного сорту, відібраних з урожаю на дослідних ділянках для проведення лабораторних досліджень;

батьківський компонент – зразок сорту рослин, що використовується як компонент для створення або відтворення гібриду та щодо якого встановлюється спеціальний режим обліку, зберігання, використання і захисту інформації;

короткотривале зберігання – тимчасове зберігання зразків або їхніх залишків у філіях УІЕСР до моменту використання, передачі, повернення, знеособлення, списання або утилізації;

сховище довготривалого зберігання – спеціально обладнане приміщення з визначеним режимом температури та вологості, призначене для довгострокового зберігання офіційних зразків;

сховище короткотривалого зберігання – приміщення, яке оснащено спеціальним обладнанням та стелажам, де у відповідній тарі здійснюється короткострокове зберігання дослідних зразків;

польове сховище – земельна ділянка пункту досліджень, на якій забезпечується зберігання та утримання офіційних зразків сортів рослин, що розмножуються вегетативно;

відповідальний фахівець – працівник УІЕСР або його філії, на якого покладено обов'язки з приймання, обліку, зберігання, використання та документального оформлення операцій зі зразками;

списання зразка – документально оформлене обліково-управлінське рішення про припинення подальшого обліку та/або використання зразка за призначенням у зв'язку з його використанням, непридатністю, втратою посівних або посадкових якостей, псуванням, пошкодженням, закінченням строку зберігання або іншими підставами;

знеособлення зразка – сукупність організаційних та практичних дій зі зразком, внаслідок яких унеможлиблюється подальша ідентифікація сорту рослин, його відтворення або використання відповідного матеріалу як сортового зразка;

утилізація зразка – остаточне знищення або інше безпечне видалення зразка чи матеріалу, отриманого внаслідок його знеособлення, у спосіб, що забезпечує дотримання вимог екологічної, санітарної та фітосанітарної безпеки;

електронна інформаційна система УІЕСР – сукупність програмно-технічних засобів, баз даних та електронних реєстрів, що використовуються для реєстрації, обліку, відстеження руху та фіксації операцій зі зразками.

2.2. Інші терміни вживаються у значеннях, визначених законодавством України у сфері охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва.

III. Приймання, облік та реєстрація зразків у структурному підрозділі УІЕСР

3.1. Загальні положення

3.1.1. Цей розділ визначає порядок приймання, первинної перевірки, реєстрації, обліку, консолідації, фасування, маркування та передачі офіційних і дослідних зразків у структурному підрозділі УІЕСР, на який покладено функції їх централізованого опрацювання (далі – визначений структурний підрозділ).

3.1.2. Поводження зі зразками у визначеному структурному підрозділі здійснюється відповідальною особою із використанням журналів обліку, актів, супровідних документів та електронної інформаційної системи УІЕСР.

3.1.3. Визначений структурний підрозділ УІЕСР забезпечує належне документальне оформлення операцій зі зразками до моменту їх передачі до пунктів дослідження, сховища довготривалого зберігання.

3.2. Надходження та приймання зразків

3.2.1. Офіційні та дослідні зразки надходять від заявників або їхніх уповноважених представників разом із супровідними документами, оформленими відповідно до Порядку забезпечення офіційними та дослідними зразками посадкового матеріалу сорту.

3.2.2. Під час приймання зразків здійснюється первинна перевірка:

- відповідності зразка супровідним документам;
- належності ідентифікаційних відомостей;
- відповідності маси або кількості одиниць установленим вимогам;
- цілісності пакування;
- наявності та читабельності маркування;
- відсутності ознак псування, забруднення, пошкодження, ураження хворобами або шкідниками.

3.2.3. У разі приймання садивного матеріалу додатково перевіряються його життєздатність, відсутність механічних пошкоджень, ознак гнилі, хвороб, шкідників або інших обставин, що можуть вплинути на придатність зразка до використання.

3.2.4. У разі виявлення невідповідностей, відповідальний фахівець діє відповідно до Порядку забезпечення офіційними та дослідними зразками посадкового матеріалу сорту, цих Правил та інших організаційно-розпорядчих документів УІЕСР.

3.3. Реєстрація та облік зразків

3.3.1. Прийняті зразки підлягають обов'язковій реєстрації в журналі обліку та в електронній інформаційній системі УІЕСР.

3.3.2. Під час реєстрації фіксуються відомості, необхідні для належної ідентифікації зразка, зокрема номер заявки, ботанічний таксон, назва сорту або селекційний код, маса або кількість одиниць, дата надходження, відомості про заявника, місце зберігання, відповідальний фахівець та інші дані.

3.3.3. Облік зразків має забезпечувати їхню простежуваність на всіх етапах поводження, включно з передачею, переміщенням, використанням, поверненням, знеособленням, списанням або утилізацією.

3.4. Консолідація, фасування та маркування

3.4.1. У разі надходження зразка частинами або в кількох пакуваннях здійснюється його консолідація в одну партію з обов'язковим документальним оформленням відповідної операції.

3.4.2. Фасування зразків здійснюється відповідно до програм досліджень, установлених обсягів зразків, планів розподілу між пунктами досліджень УІЕСР.

3.4.3. Кожне пакування зразка підлягає обов'язковому маркуванню зовнішньою та внутрішньою етикетками, що забезпечує однозначну ідентифікацію зразка.

3.4.4. Зовнішня етикетка має бути надійно закріплена на пакуванні та не відокремлюватися під час транспортування, зберігання або використання зразка.

3.4.5. Маркування повинно бути чітким, стійким до стирання, читабельним та таким, що унеможлиблює неоднозначне тлумачення ідентифікаційних даних зразка.

3.5. Особливості кодування батьківських компонентів у структурному підрозділі УІЕСР.

3.5.1. Батьківські компоненти підлягають обов'язковому кодуванню. Генерація коду батьківського компонента здійснюється у визначеному структурному підрозділі УІЕСР автоматично з використанням електронної інформаційної системи УІЕСР.

3.5.2. У маркуванні, супровідних документах та під час здійснення операцій із батьківськими компонентами зазначається код, без розкриття повної назви та інших відомостей, що можуть призвести до ідентифікації компонента.

3.5.3. Відомості про відповідність між кодом і повною назвою батьківського компонента зберігаються в електронній інформаційній системі УІЕСР з обмеженим доступом. Відомості про відповідність між кодом і повною назвою батьківського компонента зберігаються в електронній інформаційній системі УІЕСР з обмеженим доступом.

3.6. Тимчасове зберігання та передача зразків

3.6.1. До моменту передачі за призначенням зразки зберігаються у визначених місцях із дотриманням установлених умов зберігання та обмеженням доступу сторонніх осіб.

3.6.2. Передача зразків здійснюється за актом приймання-передачі разом з оригінальною етикеткою, доданою до наданого зразка.

3.6.3. Із моменту підписання акта приймання-передачі відповідальність за подальше зберігання та поводження зі зразком покладається на сторону, яка його прийняла, у межах її повноважень та посадових обов'язків.

IV. Правила поводження з дослідними зразками у філіях УІЕСР під час проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин

4.1. Надходження та приймання дослідних зразків у філіях УІЕСР

4.1.1. Дослідні зразки надходять до філій УІЕСР від визначеного структурного підрозділу УІЕСР на підставі акта приймання-передачі. Приймання дослідних зразків у філії здійснюється відповідальною особою.

4.1.2. Під час приймання дослідних зразків відповідальний фахівець філії перевіряє:

- відповідність фактично отриманих зразків даним акта приймання-передачі;
- цілісність пакування;
- наявність і читабельність етикеток;
- відповідність маркування ідентифікаційним даним;
- відповідність маси або кількості одиниць даним акта;
- стан насіння та/або садивного матеріалу, відсутність видимих ознак псування, забруднення, пошкодження, ураження хворобами або шкідниками.

4.1.3. У разі приймання садивного матеріалу додатково перевіряються його життєздатність, відсутність механічних пошкоджень, ознак гнилі, хвороб, шкідників або інших обставин, що можуть вплинути на придатність зразка до використання.

4.1.5. У разі виявлення невідповідностей, відповідальний фахівець філії складає акт про невідповідність, вносить відповідну інформацію до електронної інформаційної системи УІЕСР, невідкладно повідомляє керівника філії та визначений структурний підрозділ УІЕСР і забезпечує ізоляцію такого зразка до прийняття рішення щодо подальшого поводження з ним.

4.2. Реєстрація та облік дослідних зразків

4.2.1. Прийняті дослідні зразки підлягають обов'язковій реєстрації у журналі обліку пункту дослідження та в електронній інформаційній системі УІЕСР.

4.2.2. Під час реєстрації фіксуються номер заявки, назва сорту або селекційний код, а для батьківського компонента – його код, маса або кількість, дата надходження, місце зберігання та відповідальний фахівець.

4.2.3. Кожному дослідному зразку у пункті дослідження присвоюється внутрішній обліковий номер, який використовується для забезпечення простежуваності операцій із таким зразком.

4.2.4. Облік дослідних зразків має забезпечувати можливість встановлення їх фактичної наявності, місця зберігання, руху, використання, залишків та осіб, відповідальних за поводження з ними на кожному етапі.

4.3. Зберігання дослідних зразків

4.3.1. До моменту висіву, висаджування дослідні зразки зберігаються у спеціально визначених приміщеннях або місцях пункту дослідження з обмеженим доступом.

4.3.2. Зберігання дослідних зразків здійснюється з дотриманням умов, що забезпечують збереженість їхньої ідентичності, цілісності, посівних або посадкових якостей, а також із дотриманням вимог охорони праці, санітарних, фітосанітарних та інших обов'язкових норм.

4.3.3. Дослідні зразки різного призначення, а також зразки, щодо яких виявлено невідповідності, повинні зберігатися так, щоб унеможливити їх змішування, підміну, втрату ідентичності або несанкціоноване використання.

4.3.4. Відповідальність за забезпечення належних умов зберігання, дотримання режиму доступу та зберігання дослідних зразків несуть керівник філії УІЕСР та відповідальний фахівець в межах своїх посадових обов'язків.

4.4. Використання дослідних зразків під час проведення кваліфікаційної експертизи

4.4.1. Відповідальний фахівець пункту дослідження забезпечує облік використання дослідних зразків під час закладання і проведення польових дослідів, а також фіксацію залишків.

4.4.2. Використання дослідних зразків у господарських, виробничих, комерційних, демонстраційних або інших цілях, не пов'язаних із проведенням досліджень, забороняється.

4.4.3. У разі втрати схожості, посадкових якостей, псування, пошкодження або втрати ідентичності дослідного зразка відповідальний фахівець складає відповідний акт, повідомляє керівника філії та УІЕСР.

4.5. Особливості поводження з дослідними зразками під час проведення кваліфікаційної експертизи на ВОС

4.5.1. Дослідні зразки, призначені для проведення кваліфікаційної експертизи на ВОС, використовуються виключно для закладання та проведення дослідів, порівняльних спостережень, опису морфологічних ознак, лабораторних

аналізів та інших дій, передбачених відповідними методиками і програмами досліджень.

4.5.2. Облік використання дослідних зразків під час проведення експертизи на ВОС має забезпечувати можливість встановлення кількості використаного матеріалу, залишків, місця закладання досліду та відповідальних осіб.

4.5.3. Після державної реєстрації сорту залишки дослідних зразків на ВОС зберігаються впродовж двох років з дати такої реєстрації та використовуються для цілей, визначених Порядком забезпечення офіційними та дослідними зразками посадкового матеріалу сорту, та можуть бути повернені заявнику за його клопотанням.

4.6. Особливості поводження з батьківськими компонентами сортів рослин

4.6.1. Батьківські компоненти сортів рослин є матеріальними носіями селекційної інформації та підлягають спеціальному режиму обліку, зберігання, використання, доступу та захисту інформації.

4.6.2. Батьківські компоненти надходять до пунктів дослідження УІЕСР за актом приймання-передачі в закодованому вигляді.

4.6.3. Прийняті батьківські компоненти реєструються у журналі обліку пункту дослідження та в електронній інформаційній системі УІЕСР із зазначенням їхнього коду без розкриття повної назви або інших відомостей.

4.6.4. Батьківські компоненти зберігаються окремо від інших дослідних зразків у спеціально визначених місцях з обмеженим доступом.

4.6.5. Усі операції зі зразками батьківських компонентів, включно з прийманням, реєстрацією, зберіганням, використанням, переміщенням, обліком залишків, передачею, поверненням, знеособленням, списанням або утилізацією, підлягають обов'язковій фіксації в журналі обліку і в електронній інформаційній системі УІЕСР.

4.6.6. Передача батьківських компонентів третім особам забороняється, крім випадків, передбачених законодавством України або письмовим рішенням УІЕСР у межах його повноважень.

4.6.7. Пункти дослідження УІЕСР не здійснюють самостійного повернення батьківських компонентів заявнику без розпорядження УІЕСР.

4.6.8. Рішення щодо повернення залишків батьківських компонентів, їх передачі до УІЕСР, знеособлення, списання або утилізації приймається УІЕСР на підставі службового повідомлення пункту дослідження.

4.6.9. Знеособлення, списання або утилізація батьківських компонентів здійснюються комісійно на підставі розпорядження УІЕСР з оформленням відповідного акта.

4.6.10. Забороняється розголошення, копіювання, фотографування, передача третім особам або інше поширення інформації про батьківські компоненти без належних правових підстав або розпорядження УІЕСР.

4.6.11. Керівник філії та відповідальний фахівець забезпечують дотримання режиму обмеженого доступу до батьківських компонентів, контроль за їх зберіганням, використанням та документальним оформленням операцій з ними.

4.7. Особливості поводження з дослідними зразками під час проведення експертизи на ПСП

4.7.1. Дослідні зразки, призначені для проведення кваліфікаційної експертизи на ПСП, використовуються виключно для закладання та проведення польових, лабораторних або інших досліджень, передбачених програмою відповідної експертизи.

4.7.2. Використання дослідних зразків, переданих для проведення експертизи на ПСП, для інших цілей не допускається без рішення УІЕСР.

4.7.3. Усі операції з відбору, висіву, висаджування, переміщення та використання дослідних зразків для проведення експертизи на ПСП фіксуються в журналі обліку та в електронній інформаційній системі УІЕСР.

4.7.4. Після завершення використання дослідних зразків у межах експертизи на ПСП відповідальний фахівець філії забезпечує облік залишків.

4.7.5. Залишки дослідних зразків, що використовувалися під час проведення експертизи на ПСП, зберігаються до отримання сходів на дослідних ділянках, якщо інший строк не визначено програмою досліджень, методикою або рішенням УІЕСР. Після отримання сходів такі залишки підлягають списанню, знеособленню та утилізації.

4.8. Документальне оформлення операцій із дослідними зразками

4.8.1. Усі дії, пов'язані з прийманням, реєстрацією, зберіганням, використанням, переміщенням, обліком залишків, поверненням, передачею, знеособленням, списанням та утилізацією дослідних зразків, оформлюються актами та реєструються в журналі обліку.

4.8.2. Відомості про операції з дослідними зразками вносяться до електронної інформаційної системи УІЕСР у день здійснення операції зі зразком.

4.8.3. Документи, пов'язані з поводженням із дослідними зразками, зберігаються у філіях УІЕСР відповідно до номенклатури справ та вимог законодавства України.

V. Порядок поводження з контрольними, стандартними (офіційними) зразками під час перевірки збереженості характеристик сорту рослин

5.1. Сфера застосування

5.1.1. Цей розділ визначає порядок приймання, реєстрації, зберігання, використання, ідентифікації, обліку залишків, знеособлення, списання, утилізації та направлення контрольних і стандартних (офіційних) зразків, що використовуються під час встановлення збереженості характеристик сорту рослин.

5.1.2. Положення цього розділу застосовуються до контрольних зразків, що надходять для проведення порівняльних спостережень з стандартним (офіційним) зразком сорту, а також до залишків таких зразків після завершення перевірки.

5.1.3. Вимоги цього розділу є обов'язковими для всіх філій УІЕСР, визначених для проведення перевірки збереженості характеристик сорту рослин.

5.2. Надходження зразків та розподіл функцій

5.2.1. Контрольні зразки надходять до філій Українського інституту експертизи сортів рослин від відповідальної особи згідно з оформленим Запитом на передачу зразків та підлягають обліку в установленому порядку.

5.2.2. Загальну координацію перевірки збереженості, формування, оновлення та зберігання стандартного (офіційного) зразка забезпечує УІЕСР.

5.2.3. Філія УІЕСР забезпечує:

- приймання та первинну перевірку контрольних зразків;
- їх реєстрацію та облік;
- зберігання до моменту закладання дослідів;
- використання у порівняльних спостереженнях;
- направлення залишків до УІЕСР, оформлення, списання або знеособлення.

5.3. Приймання та первинна перевірка

5.3.1. Приймання контрольних зразків здійснюється відповідальним фахівцем філії УІЕСР.

5.3.2. Під час приймання перевіряються відповідність маркування супровідним документам, цілісність пакування, кількість та стан насінневого та/або садивного матеріалу.

5.3.3. У разі виявлення невідповідностей складається акт про невідповідність контрольного зразка, який затверджується керівником філії. Копія акта надсилається до УІЕСР не пізніше ніж на наступний робочий день.

5.4. Реєстрація та облік

5.4.1. Після приймання кожен контрольний зразок підлягає обов'язковій реєстрації у журналі обліку філії УІЕСР та в електронній інформаційній системі УІЕСР.

5.4.2. Реєстрація включає відомості про номер заявки, ботанічний таксон, назву сорту, масу або кількість одиниць, дату надходження, місце зберігання та відповідальну особу.

5.4.3. Кожному контрольному зразку присвоюється реєстраційний або внутрішній обліковий номер.

5.5. Зберігання та використання

5.5.1. До моменту проведення польових досліджень контрольні зразки зберігаються у спеціально визначених приміщеннях філії УІЕСР з обмеженим доступом і з дотриманням фітосанітарних та технологічних вимог.

5.5.2. Контрольні зразки зберігаються окремо від інших дослідних зразків із забезпеченням їх чіткої ідентифікації.

5.6. Ідентифікація та проведення порівняльних спостережень

5.6.1. Для проведення перевірки збереженості характеристик сорту УІЕСР формує офіційний (стандартний) зразок сорту та передає його до визначеного пункту дослідження УІЕСР.

5.6.2. Передача офіційного (стандартного) та контрольного зразків здійснюється за актом приймання-передачі.

5.6.3. Контрольний зразок використовується виключно для проведення порівняльних спостережень з офіційним (стандартним) зразком відповідного сорту.

5.7. Залишки, знеособлення та направлення зразків до УІЕСР

5.7.1. Після завершення перевірки:

- контрольні зразки, що втратили ідентичність, схожість або посадкові якості, підлягають списанню, знеособленню та утилізації;

- залишки контрольних зразків, які підтвердили відповідність стандартному (офіційному) зразку, можуть направлятися до УІЕСР для оновлення офіційного зразка та закладання на довготривале зберігання у супроводі акта приймання-передачі.

5.7.2. Знеособлення здійснюється у спосіб, що унеможливує відновлення сортової ідентичності, з оформленням відповідного акта.

5.7.3. У разі неотримання сходів, встановлення низької схожості або втрати посадкових якостей зразка складається акт про (списання) бракування відповідно до Порядку проведення кваліфікаційної експертизи сорту.

5.8. Документальне оформлення

5.8.1. Усі дії, пов'язані з використанням, знеособленням, списанням або направленням контрольних зразків до УІЕСР, оформлюються актами у двох примірниках.

5.8.2. Другий примірник акта надсилається до УІЕСР у триденний строк після складання акта.

VI. Порядок повернення, знеособлення, списання та утилізації зразків

6.1. Загальні положення

6.1.1. Повернення, знеособлення, списання та утилізація зразків здійснюються у випадках, коли подальше використання зразків за призначенням завершено, є неможливим або недоцільним.

6.1.2. Підставами для повернення, знеособлення, списання або утилізації зразків можуть бути:

- завершення їх використання під час проведення досліджень;
- закінчення встановлених строків зберігання;
- втрата посівних або посадкових якостей;
- псування, пошкодження або забруднення зразка;
- виявлення невідповідностей;
- відсутність потреби в подальшому зберіганні;
- інші підстави, визначені законодавством України, цими Правилами або організаційно-розпорядчими документами УІЕСР.

6.1.3. Рішення щодо подальшого поводження зі зразком приймається з огляду на вид зразка, його фактичний стан, мету використання, строки зберігання, наявність залишків, можливість подальшого використання та вимоги законодавства України.

6.1.4. Повернення, знеособлення, списання та утилізація зразків здійснюються з обов'язковим документальним оформленням відповідних дій.

6.1.5. Самостійне прийняття філіями УІЕСР рішень щодо повернення зразків заявнику, а також щодо поводження зі зразками не допускається без відповідного розпорядження УІЕСР.

6.2. Повернення зразків

6.2.1. Повернення зразків заявнику допускається у випадках, коли таке повернення не суперечить законодавству України, меті проведення досліджень.

6.2.2. Повернення зразків здійснюється за розпорядженням УІЕСР і оформляється актом приймання-передачі.

6.2.3. До моменту фактичного повернення зразок зберігається у визначеному місці з дотриманням умов зберігання, вимог обліку та обмеження доступу.

6.3. Списання зразків

6.3.1. Списання зразків здійснюється у випадках, коли зразок більше не може або не повинен використовуватися за призначенням.

6.3.2. Підставами для списання зразка є повне або часткове використання зразка, втрата посівних або посадкових якостей, пошкодження або забруднення, втрата ідентичності зразка, закінчення строку зберігання, неможливість подальшого використання за призначенням, інші підстави, визначені цими Правилами або організаційно-розпорядчими документами УІЕСР.

6.3.3. Списання зразків здійснюється комісійно. Списання зразка не є тотожним його фізичному знищенню.

6.3.4. За результатами списання складається акт, у якому зазначаються підстава списання, відомості про зразок, його кількість або маса, фактичний стан, рішення щодо подальшого поводження зі зразком та склад комісії.

6.4. Знеособлення зразків

6.4.1. Знеособлення зразків здійснюється у випадках, коли необхідно унеможливити подальшу ідентифікацію сорту, його відтворення або використання відповідного матеріалу як сортового зразка.

6.4.2. Знеособлення зразків проводиться комісією. Спосіб знеособлення визначається комісією з огляду на вид зразка, його стан, біологічні особливості культури, кількість матеріалу та необхідність унеможливлення подальшого відтворення або ідентифікації сорту.

6.4.3. Знеособлення може здійснюватися способом змішування, подрібнення, пошкодження життєздатності матеріалу або іншим способом, що унеможлиблює подальше відтворення, ідентифікацію чи використання сорту рослин.

6.4.4. Факт знеособлення зразка оформлюється актом, у якому зазначаються підстава знеособлення, відомості про зразок, спосіб знеособлення, дата його проведення, склад комісії та результат виконаних дій.

6.5. Утилізація зразків

6.5.1. Утилізація зразків здійснюється у випадках, коли зразок або матеріал, отриманий після його знеособлення, підлягає остаточному знищенню або іншому безпечному видаленню.

6.5.2. Утилізація зразків зазвичай проводиться після їх знеособлення, якщо інше не впливає з характеру зразка, його стану або способу знищення.

6.5.3. У разі, якщо спосіб утилізації сам по собі унеможливорює подальше відтворення, ідентифікацію або використання сорту рослин, знеособлення і утилізація можуть здійснюватися як єдина дія з належним відображенням цього в акті.

6.5.4. Спосіб утилізації визначається комісією з урахуванням виду зразка, його стану, кількості матеріалу, можливих фітосанітарних ризиків, санітарних, екологічних та інших обов'язкових вимог.

6.5.5. Утилізація проводиться у спосіб, що забезпечує дотримання вимог екологічної, санітарної та фітосанітарної безпеки, а також унеможливорює подальше використання зразка не за призначенням.

6.5.6. Факт утилізації оформлюється актом, у якому зазначаються підстава утилізації, відомості про зразок або знеособлений матеріал, спосіб утилізації, дата її проведення, склад комісії та результат виконаних дій.

VII. Порядок поводження з лабораторними дослідними зразками

7.1. Загальні положення

7.1.1. Цей розділ встановлює порядок приймання, ідентифікації, реєстрації, обліку, зберігання, використання, передачі, знеособлення, списання та утилізації лабораторних дослідних зразків сортів рослин, що надходять до УІЕСР для проведення лабораторних досліджень у межах кваліфікаційної експертизи сортів рослин.

7.1.2. Лабораторні дослідні зразки використовуються виключно для проведення лабораторних досліджень відповідно до Методик проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, нормативних документів та процедур УІЕСР, затверджених програм випробувань і лабораторних досліджень.

7.2. Надходження та облік лабораторних дослідних зразків

7.2.1. Лабораторні дослідні зразки надходять до УІЕСР від пунктів дослідження УІЕСР разом із супровідними документами, передбаченими Методиками проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин. Передача лабораторних дослідних зразків здійснюється на підставі супровідного листа, акта приймання-передачі, що підтверджує передачу зразків.

7.2.2. Приймання лабораторних дослідних зразків здійснюється відповідальним фахівцем УІЕСР із перевіркою відповідності маркування, кількості та цілісності пакувань. Під час приймання лабораторних дослідних зразків відповідальний фахівець УІЕСР здійснює перевірку цілісності пакування, відповідності маркування, кількості та маси (об'єму) зразка, відповідності найменування сорту, коду зразка, візуальне оцінювання стану зразка.

7.2.3. У разі виявлення пошкодження пакування, невідповідності маркування, недостатньої кількості або інших порушень складається відповідний акт невідповідності.

7.2.4. Усі лабораторні дослідні зразки підлягають обов'язковій реєстрації у журналі обліку та в електронній інформаційній системі УІЕСР. Кожному лабораторному дослідному зразку присвоюється внутрішній реєстраційний номер, який використовується під час проведення лабораторних досліджень та ведення документації.

7.2.5. Відомості про лабораторні дослідні зразки вносяться до журналу обліку лабораторних дослідних зразків та електронної інформаційної системи УІЕСР.

7.3. Зберігання та використання лабораторних дослідних зразків

7.3.1. Лабораторні дослідні зразки зберігаються у спеціально відведених приміщеннях з дотриманням вимог щодо температурного режиму, вологості, освітлення та інших умов, передбачених Методиками та нормативними документами. Доступ до лабораторних дослідних зразків мають лише уповноважені працівники УІЕСР.

7.3.2. Лабораторні дослідні зразки використовуються у межах затверджених програм лабораторних досліджень та відповідно до затверджених методик.

7.3.3. Під час проведення лабораторних досліджень забезпечується простежуваність використання кожного лабораторного дослідного зразка.

7.3.4. Обсяг використаного матеріалу лабораторного зразка та відповідальна особа фіксується у журналі обліку та в електронній інформаційній системі УІЕСР.

7.3.5. Забороняється використання лабораторних дослідних зразків не за призначенням, для будь-яких цілей, не пов'язаних із лабораторними дослідженнями; передача зразків стороннім особам без офіційного погодження, використання зразків у комерційних цілях, винесення лабораторних дослідних зразків за межі УІЕСР без відповідного дозволу.

7.4. Знеособлення, списання та утилізація лабораторних дослідних зразків

7.4.1. Після завершення лабораторних досліджень залишки лабораторних дослідних зразків підлягають обов'язковому знеособленню, списанню та утилізації, якщо інше не передбачено Методиками або рішенням УІЕСР.

7.4.2. Знеособлення лабораторних дослідних зразків здійснюється з метою унеможливлення подальшого використання матеріалу, відтворення сорту рослин, ідентифікації селекційного матеріалу.

7.4.3. Знеособлення здійснюється комісією, утвореною наказом керівника УІЕСР. До складу комісії включають представників відповідного структурного підрозділу, лабораторії, підрозділу обліку та контролю, інших уповноважених осіб.

7.4.4. Знеособлення лабораторних дослідних зразків може здійснюватися способами механічного пошкодження, подрібнення, термічної обробки, змішування, іншим способом, що унеможливорює ідентифікацію або відтворення сорту.

7.4.5. Після знеособлення залишки лабораторних дослідних зразків підлягають утилізації відповідно до вимог чинного законодавства та внутрішніх процедур УІЕСР.

7.4.6. Факт знеособлення, списання та утилізації оформлюється актом знеособлення та утилізації лабораторних дослідних зразків.

7.4.7. В акті зазначають дату проведення процедури, перелік зразків, кількість матеріалу, спосіб знеособлення, спосіб утилізації, склад комісії, підписи членів комісії.

7.4.8. Інформація про знеособлення та утилізацію лабораторних дослідних зразків вноситься до журналу обліку та електронної інформаційної системи УІЕСР.

VIII. Порядок знеособлення та утилізації врожаю, отриманого з дослідних ділянок

8.1. Загальні положення

8.1.1. Цей розділ визначає правила обліку, знеособлення, списання та утилізації врожаю, отриманого з дослідних ділянок під час проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, встановлення збереженості характеристик сорту рослин, дореєстраційного та післяреєстраційного сортовивчення, ділянкового (грунтового) сортового контролю та інших досліджень, що проводяться УІЕСР у межах його повноважень.

8.1.2. Урожай, отриманий з дослідних ділянок, не є товарною продукцією сорту та не може бути предметом господарського або комерційного обігу, крім випадків, передбачених законодавством України.

8.1.3. Поводження з урожаєм здійснюється з огляду на мету дослідження, вид культури, стан врожаю, наявність обробки засобами захисту рослин, вимоги екологічної, санітарної та фітосанітарної безпеки.

8.2. Облік врожаю

8.2.1. Урожай, отриманий з дослідних ділянок, підлягає обов'язковому обліку у журналі обліку врожаю пункту дослідження УІЕСР із зазначенням типу експертизи, ботанічного таксона, площі, дати збору та маси врожаю.

8.2.2. До завершення знеособлення або утилізації урожай зберігається у визначеному місці з обмеженням доступу та зважаючи на вимоги безпечного зберігання.

8.3. Знеособлення врожаю

8.3.1. Знеособлення врожаю здійснюється після відбору необхідних проб для лабораторних та інших досліджень передбаченими методиками або після завершення польових спостережень, якщо інше не визначено програмою досліджень або розпорядженням УІЕСР.

8.3.2. Для проведення знеособлення наказом керівника філії УІЕСР утворюється комісія.

8.3.3. Знеособлення врожаю здійснюється способами, що унеможливають його подальше відтворення та сортової ідентифікації, зокрема змішуванням, подрібненням або іншими технологічно допустимими методами.

8.3.4. Факт знеособлення врожаю оформлюється актом у двох примірниках, який підписується членами комісії та зберігається у філії УІЕСР відповідно до номенклатури справ.

8.4. Утилізація врожаю

8.4.1. Знеособлений урожай підлягає утилізації у спосіб, що відповідає вимогам екологічної, санітарної та фітосанітарної безпеки.

8.4.2. Спосіб утилізації визначається комісією з огляду на вид культури, стан врожаю, наявність обробки засобами захисту рослин та вимоги законодавства України.

8.4.3. У разі, якщо урожай не є небезпечним, не зазнавав обробки, що виключає його безпечно подальше використання, та не може бути використаний для відтворення або ідентифікації сорту, він може бути використаний для сидеральних, компостних та з метою реалізації за рішенням балансової комісії УІЕСР та з належним документальним оформленням.

8.5. Документальне оформлення та звітність

8.5.1. Усі дії, пов'язані з обліком, знеособленням, списанням та утилізацією врожаю, підлягають обов'язковому документальному оформленню.

8.5.2. Другий примірник акта знеособлення, списання та/або утилізації втрачено подається до УІЕСР.

ІХ. Інвентаризація та звірка наявності зразків

9.1. З метою забезпечення достовірності обліку, контролю за фактичною наявністю зразків та своєчасного виявлення розбіжностей в УІЕСР та його філіях проводиться періодична звірка фактичної наявності зразків із даними журналів обліку та електронної інформаційної системи УІЕСР.

9.2. Періодична звірка наявності зразків проводиться не рідше ніж раз на п'ять років, а також у разі:

- зміни відповідальної особи;
- виявлення фактів нестачі, пошкодження, псування або невідповідності облікових даних;
- реорганізації структурного підрозділу або філії;
- аварії, надзвичайної ситуації чи інших обставин, що могли вплинути на зберігання зразків;
- за дорученням керівництва УІЕСР.

9.3. Інвентаризація та звірка наявності зразків проводяться комісією, утвореною наказом керівника УІЕСР або керівника філії в межах наданих повноважень.

9.4. Під час звірки перевіряються:

- фактична наявність зразків;
- відповідність їхнього маркування обліковим даним;
- умови та місце зберігання;
- дані про рух, використання, залишки, передачу, повернення, знеособлення, списання чи утилізацію;
- відповідність відомостей паперових журналів даним електронної інформаційної системи УІЕСР.

9.5. Результати інвентаризації та звірки оформлюються актом, який підписується всіма членами комісії та затверджується керівником філії або УІЕСР.

9.6. У разі виявлення розбіжностей між фактичною наявністю зразків та даними обліку комісія зазначає їх в акті та ініціює службове з'ясування причин таких розбіжностей.

9.7. За результатами службового з'ясування вживаються заходи з усунення порушень, уточнення облікових даних, притягнення винних осіб до відповідальності та недопущення аналогічних випадків у подальшому.

Х. Прикінцеві положення

10.1. Ці Правила набирають чинності з дати їх затвердження в установленому порядку.

10.2. Зміни до цих Правил вносяться в порядку, встановленому для затвердження внутрішніх організаційно-розпорядчих документів УІЕСР.

12.3. У разі внесення змін до законодавства України або внутрішніх процедур УІЕСР положення цих Правил підлягають перегляду та приведенню у відповідність.

10.4. Питання, не врегульовані цими Правилами, вирішуються відповідно до законодавства України, організаційно-розпорядчих документів УІЕСР та рішень керівництва УІЕСР у межах наданих повноважень.